

την επιμέλεια που απαιτείται από έναν επιχειρηματία με τη συνήθη ενημέρωση.

εδάφιο 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, λόγω τυχαίου συμβάντος ή ανωτέρας βίας, πρέπει να πρόκειται για ασυνήθεις δυσχέρειες, ανεξάρτητες από τη βούληση του προσφεύγοντος, που παρίστανται αναπόφευκτες έστω και αν καταβληθεί κάθε δυνατή επιμέλεια.

3. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι δεν ισχύει η έκπτωση από το δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής, όπως προβλέπει το άρθρο 42,

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 29ης Μαΐου 1991 *

Στην υπόθεση T-12/90,

Bayer AG, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Leverkusen (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), εκπροσωπούμενη από τον Sedemund, δικηγόρο Κολωνίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Aloyse May, 31, Grand-Rue,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Bernhard Jansen, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Guido Berardis, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, το παραδεκτό προσφυγής που ασκήθηκε δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ και με την οποία ζητείται να ακυρωθεί η απόφαση 90/38/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με μια διαδικασία δυνάμει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.026, Bayo-n-ox, ΕΕ L 21, σ. 71),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Saggio, Πρόεδρο, Χρ. Γεραρή, C. P. Briët, B. Vesterdorf και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και ύστερα από την προφορική διαδικασία της 6ης Δεκεμβρίου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η Επιτροπή, με την απόφαση 90/38/ΕΟΚ, της 13ης Δεκεμβρίου 1989 (ΕΕ L 21, σ. 71, στο εξής: απόφαση), διαπίστωσε την ύπαρξη συμφωνιών κατά τη διάρκεια της περιόδου από 10 Ιουλίου 1986 μέχρι 13 Νοεμβρίου 1989, μεταξύ της εταιρίας Bayer AG, αποδέκτη της αποφάσεως (στο εξής: Bayer), και των πελατών της, βάσει των οποίων συμφωνιών αυτοί ήταν υποχρεωμένοι να αγοράζουν αποκλειστικά « Bayo-n-ox Premix 10 % » για την κάλυψη των αναγκών των εγκαταστάσεών τους. Κατά την Επιτροπή, οι συμφωνίες αυτές συνιστούσαν παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ και η Επιτροπή επέβαλε, κατά συνέπεια, πρόστιμο 500 000 ECU στην Bayer, βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17).
- 2 Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 1989 στην Bayer ταχυδρομικώς με συστημένη επιστολή επί αποδείξει παραλαβής. Από τα στοιχεία της δικογραφίας, των οποίων δεν αμφισβητήθηκε η ακρίβεια, προκύπτει ότι η επιστολή περιήλθε στην υπηρεσία αλληλογραφίας της Bayer στις 28 Δεκεμβρίου 1989.

- 3 Ο φάκελος που περιείχε αυτή την αποστολή έφερε, στην εμπρόσθια πλευρά, πρώτον, σήμα αποδεικτικό της καταβολής ταχυδρομικών τελών, δεύτερον, επικολλημένη ετικέτα που ανέφερε, αφενός, το όνομα και τη διεύθυνση της Επιτροπής, καθώς και, αφετέρου, την εταιρική επωνυμία και διεύθυνση της Bayer, που αναφερόταν ως « BAYER AKTIENGESELLSCHAFT — D-5090 LEVERKUSEN RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D' ALLEMAGNE », τρίτον, μια σφραγίδα που είχε τεθεί άνω αριστερά με την ένδειξη « A.R. — RECOMMANDÉ Avec Accusé de réception — AANGETEKEND Met Ontvangstbewijs » και, τέταρτον, σήμα επικολλημένο στην κάτω αριστερή γωνία φέρον, σε κόκκινο πλαίσιο, την ένδειξη « R [σε χρώμα κόκκινο] — BRUXELLES 4 — BRUSSEL 4 — 663 [σε χρώμα κόκκινο] ». Στο οπίσθιο μέρος του ανωτέρω φακέλου είχε επικολληθεί, σε κάθε άκρο, κόκκινο από σπαστό χαρτόνι, με τον τίτλο « απόδειξη παραλαβής/καταβολής/εγγραφής ». Το χαρτόνι αποσπάστηκε από τον φάκελο κατά τη διεκπεραίωσή του από την υπηρεσία αλληλογραφίας, αφήνοντας ορατά ίχνη.
- 4 Εξουσιοδοτημένος υπάλληλος της Bayer υπηρετών στην υπηρεσία αλληλογραφίας ενέγραψε στην ανωτέρω απόδειξη, στο τετράγωνο « ημερομηνία και υπογραφή του αποδέκτη », την ημερομηνία της 28ης Δεκεμβρίου 1989 και έθεσε την υπογραφή του. Το γραφείο της ταχυδρομικής υπηρεσίας του Leverkusen, αφού έθεσε επί της ανωτέρω αποδείξεως σφραγίδα επίσης με την ημερομηνία της 28ης Δεκεμβρίου 1989, την απέστειλε στην Επιτροπή, η οποία και το παρέλαβε.
- 5 Υπάλληλος της υπηρεσίας αλληλογραφίας της Bayer, υποθέτοντας ότι η επιστολή αυτή προοριζόταν για την υπηρεσία ευρεσιτεχνιών, διαβίβασε την επιστολή στην υπηρεσία αυτή, χωρίς να ανοίξει τον φάκελο και να αναγράψει επ' αυτού την ημερομηνία κατά την οποία αυτός είχε περιέλθει στην υπηρεσία αλληλογραφίας. Η υπηρεσία ευρεσιτεχνιών, αφού έθεσε, στην εμπρόσθια πλευρά του φακέλου, σφραγίδα με κόκκινη μελάνη με την ένδειξη « NICHT K-RP Patentabteilung » (μη προοριζόμενο για την υπηρεσία ευρεσιτεχνιών), την επέστρεψε, ως εσωτερική αλληλογραφία, στην υπηρεσία αλληλογραφίας. Στις 3 Ιανουαρίου 1990 υπάλληλος της υπηρεσίας αλληλογραφίας της Bayer άνοιξε τον φάκελο, στην εμπρόσθια πλευρά του οποίου έθεσε σφραγίδα με ημερομηνία της ημέρας εκείνης. Στη συνέχεια διαβίβασε τον φάκελο και το περιεχόμενό του στη νομική υπηρεσία της Bayer.
- 6 Ο φάκελος αυτός περιείχε το κείμενο της ανωτέρω αποφάσεως της Επιτροπής, συνοδευτική επιστολή της 19ης Δεκεμβρίου 1989, καθώς και τυποποιημένο έντυπο τραπεζικής εγγυήσεως και έντυπο με τίτλο « Acknowledgement of receipt/Accusé de réception » (απόδειξη παραλαβής). Η γραμματεία της νομικής υπηρεσίας της Bayer έθεσε επί του κειμένου της αποφάσεως σφραγίδα με ημερομηνία 3 Ιανουαρίου 1990. Δύο μέλη της νομικής υπηρεσίας συμπλήρωσαν και υπέγραψαν « την απόδειξη παραλαβής » αναγράφοντας την ημερομηνία της 3ης Ιανουαρίου 1990. Το έντυπο αυτό απεστάλη στη συνέχεια στην Επιτροπή, η οποία και το παρέλαβε.

- 7 Στις 15 Ιανουαρίου 1990 η νομική υπηρεσία της Bayer απήθυνε στον Sir Leon Brittan, αντιπρόεδρο της Επιτροπής, επιστολή σχετικά με την επίδικη απόφαση. Στην επιστολή αυτή ως ημερομηνία κοινοποίησεως αναφερόταν η 3 Ιανουαρίου 1990.

Η διαδικασία

- 8 Με προσφυγή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 9 Μαρτίου 1990 η Bayer ζήτησε να ακυρωθεί η προαναφερθείσα απόφαση της Επιτροπής και, επικουρικά, να ακυρωθεί το πρόστιμο των 500 000 ECU που της επιβλήθηκε, επικουρικότερα δε, να μειωθεί αυτό το πρόστιμο.
- 9 Με χωριστό δικόγραφο, που κατέθεσε στις 30 Μαρτίου 1990, η Επιτροπή ζήτησε από το Πρωτοδικείο, βάσει του άρθρου 91, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται κατ' αναλογία στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου), να αποφανθεί, χωρίς να προχωρήσει σε συζήτηση επί της ουσίας, επί ενστάσεως απαραδέκτου στηριζομένης στο εκπρόθεσμο της προσφυγής. Στις 7 Μαΐου 1990 η Bayer κατέθεσε παρατηρήσεις επί της αιτήσεως αυτής.
- 10 Ύστερα από εισήγηση του εισηγητή δικαστή το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία επ' αυτής της ενστάσεως απαραδέκτου. Οι διάδικοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ορισμένα ερωτήματα και η προσφεύγουσα κλήθηκε να προσκομίσει το πρωτότυπο του φακέλου με τον οποίον πραγματοποιήθηκε η κοινοποίηση. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν εμπροθέσμως στις προσκλήσεις αυτές. Η προσκόμιση του φακέλου, που συμπλήρωσε τα αναφερόμενα από τους διαδίκους στις γραπτές τους παρατηρήσεις, κατέστησε δυνατό στο Πρωτοδικείο να προβεί στις διαλιστώσεις που επαναλαμβάνονται ανωτέρω στις σκέψεις 3 έως 7.
- 11 Η προφορική διαδικασία επί της ενστάσεως απαραδέκτου πραγματοποιήθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 1990 και ο Πρόεδρος κήρυξε την περάτωσή της στο τέλος της επ' ακροατηρίου διαδικασίας.

12 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη λόγω μη τηρήσεως της προθεσμίας ασκήσεώς της·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

13 Η Bayer υποστηρίζει ότι η προσφυγή ασκήθηκε εμπροθέσμως. Επικουρικά, ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να της καταλογιστεί ενδεχόμενη υπέρβαση της προθεσμίας του άρθρου 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής

14 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η προσφυγή που άσκησε η Bayer στις 9 Μαρτίου 1990 αποσκοπεί στην ακύρωση της αποφάσεως που της κοινοποιήθηκε στις 28 Δεκεμβρίου 1989. Επειδή η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως είναι δίμηνη κατά το άρθρο 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ και η προθεσμία αυτή αρχίζει να τρέχει, κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, από την επομένη της ημέρας της κοινοποιήσεως της πράξεως και επειδή, δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 81, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου και του άρθρου 1, δεύτερη περίπτωση, του παραρτήματος II του ανωτέρω κανονισμού, η ισχύουσα προθεσμία πρέπει να παρεκταθεί κατά έξι ημέρες λόγω της αποστάσεως, αφού η προσφεύγουσα έχει την έδρα της στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής παρήλθε στις 6 Μαρτίου 1990. Επομένως, η προσφυγή που κατατέθηκε στις 9 Μαρτίου 1990 πρέπει να θεωρηθεί εκπρόθεσμη και, συνεπώς, απαράδεκτη.

15 Η Bayer προέβαλε τρεις ισχυρισμούς προς αντίκρουση αυτής της ενστάσεως απαραδέκτου: πρώτον, έναν ισχυρισμό σχετικά με το αντικανονικόν της κοινοποιήσεως εκ μέρους της Επιτροπής· δεύτερον, έναν επικουρικό ισχυρισμό, στηριζόμενο στην ύπαρξη περιστατικών που μπορούν να καταστήσουν συγγνωστή την πλάνη της ως προς τον χρόνο ενάρξεως της προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής και, τέλος, έναν ισχυρισμό στηριζόμενο στην ύπαρξη περιστατικών συνιστώντων τυχαίο συμβάν ή ανωτέρα βία. Οι τρεις αυτοί ισχυρισμοί της προσφεύγουσας πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά.

- 16 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι, κατά τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, του άρθρου 81 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου και του άρθρου 1 του παραρτήματος ΙΙ του κανονισμού αυτού, η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής ήταν, εν προκειμένω, δύο μήνες και έξι ημέρες και άρχισε να τρέχει από την επομένη της ημέρας κατά την οποία η επίδικη απόφαση κοινοποιήθηκε στη Bayer ή κατά την οποία η Bayer έλαβε γνώση της αποφάσεως αυτής.

Ως προς το αντικανονικόν της κοινοποιήσεως

- 17 Η Bayer υποστηρίζει, πρώτον, ότι η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως, άρχισε να τρέχει στις 3 Ιανουαρίου 1990 και παρήλθε, λαμβανομένης υπόψη της εξαήμερης παρεκτάσεως της προθεσμίας λόγω αποστάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 1 του παραρτήματος ΙΙ του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, στις 9 Μαρτίου 1990. Το γεγονός ότι η επίδικη απόφαση, που απευθυνόταν μόνο στη «BAYER AKTIENGESELLSCHAFT — D-5090 LEVERKUSEN», περιήλθε στην υπηρεσία αλληλογραφίας στις 28 Δεκεμβρίου 1989 δεν σημαίνει ότι της κοινοποιήθηκε ούτε ότι έλαβε γνώση της αποφάσεως κατά την ημερομηνία αυτή. Η Bayer υπενθυμίζει ότι κατά το άρθρο 10 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), μια τέτοια απόφαση πρέπει να αποστέλλεται στον αποδέκτη της με συστημένη επιστολή επί αποδείξει παραλαβής ή να παραδίδεται επί αποδείξει. Θέτοντας επί της συστημένης επιστολής το έντυπο με τίτλο «Acknowledgement of Receipt/Accusé de réception», η Επιτροπή χρησιμοποίησε αυτούς τους δύο τρόπους κοινοποιήσεως. Η ταυτόχρονη χρησιμοποίηση, εν προκειμένω, των δύο αυτών τρόπων κοινοποιήσεως κατέστησε αντικανονική την κοινοποίηση. Κατά συνέπεια, η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής άρχισε να τρέχει μόνο την ημέρα κατά την οποία η Bayer έλαβε πράγματι γνώση της αποφάσεως, δηλαδή στις 3 Ιανουαρίου 1990, γεγονός που θεωρεί ότι έχει εξάλλου αποδείξει. Η Bayer προσθέτει ότι, αφού η Επιτροπή δέχθηκε, χωρίς να διατυπώσει την παραμικρή παρατήρηση, την απόδειξη παραλαβής με ημερομηνία 3 Ιανουαρίου 1990, οι αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας του δικαίου δεν επιτρέπουν στην Επιτροπή να επικαλείται εκ των υστέρων την ύπαρξη ταχυδρομικής αποδείξεως παραλαβής υπογεγραμμένης σε μεταγενέστερη ημερομηνία.
- 18 Ως προς το νομότυπο της κοινοποιήσεως, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, κατά παγία νομολογία του Δικαστηρίου, η αποστολή συστημένης επιστολής επί αποδείξει παραλαβής συνιστά απολύτως πρόσφορο τρόπο κοινοποιήσεως, εφόσον επιτρέπει τον προσδιορισμό της ημέρας ενάρξεως της προθεσμίας. Επίσης, κοινοποίηση αποφάσεως

υπάρχει αφότου η απόφαση γνωστοποιείται στον αποδέκτη της και παρέχεται σ' αυτόν η δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου της (απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1985, 42/85, Cockerill-Sambre κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3749).

- 19 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής απέστειλαν την απόφαση στη Bayer με συστημένη επιστολή επί ταχυδρομική αποδείξει παραλαβής και ότι η επιστολή αυτή περιήλθε υπό κανονικές συνθήκες στην έδρα της Bayer, στο Leverkusen, στις 28 Δεκεμβρίου 1989. Επομένως, η Bayer ήταν, κατά την ημερομηνία αυτή, σε θέση να λάβει γνώση του περιεχομένου της επιστολής και, επομένως, των διαλαμβανόμενων στην απόφαση.
- 20 Πράγματι, η ύπαρξη εντύπου με τίτλο « Aknowledgement of Receipt/Accusé de réception » στον φάκελο δεν συνιστά, σε καμιά περίπτωση, δεύτερη κοινοποίηση πέραν εκείνης που πραγματοποιήθηκε νομότυπα μέσω του ταχυδρομείου. Χωρίς να απαιτείται, στο παρόν στάδιο της συλλογιστικής του, να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί των συνεπειών της υπάρξεως αυτού του εντύπου, υπό το πρίσμα των εννοιών της συγγνωστής πλάνης, του τυχαίου συμβάντος και της ανωτέρας βίας, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η κοινοποίηση που έγινε μέσω του εντύπου « Aknowledgement of Receipt/Accusé de réception » προϋποθέτει παράδοση της αποφάσεως στα χέρια υπαλλήλων της Bayer από υπάλληλο της Επιτροπής προσηκόντως εξουσιοδοτημένο προς τούτο, πράγμα που δεν συνέβη εν προκειμένω. Όντως, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, ο σκοπός της αποστολής του εντύπου αυτού συγχρόνως με την αποστολή της αποφάσεως, εντός του ιδίου φακέλου, συνίσταται απλώς στο να βεβαιωθεί η Επιτροπή για την ημερομηνία κατά την οποία η επιχείρηση έλαβε γνώση της αποφάσεως, σε περίπτωση που η οικεία ταχυδρομική υπηρεσία δυσλειτουργεί ή παραλείπει να επιστρέψει την ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής στην Επιτροπή, πράγμα που δεν συνέβη εν προκειμένω. Επομένως, η επίδικη απόφαση κοινοποιήθηκε νομότυπα και έγκυρα στην Bayer στις 28 Δεκεμβρίου 1989.
- 21 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο πρώτος ισχυρισμός που προέβαλε η προσφεύγουσα προς αντίκρουση της ενστάσεως πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τη συγγνωστή πλάνη

- 22 Επικουρικά, η Bayer υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι η προθεσμία του άρθρου 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ άρχισε να τρέχει στις 28 Δεκεμβρίου

1989, η προσφυγή δεν μπορεί να απορριφθεί ως απαράδεκτη, ενόψει της νομολογίας του Δικαστηρίου κατά την οποία η μη τήρηση των νομίμων προθεσμιών δεν εμποδίζει το παραδεκτό της προσφυγής, όταν ο προσφεύγων περιέπεσε σε συγγνωστή πλάνη ως προς την αφετηρία τους (αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 1977, 25/68, Schertzer κατά Κοινοβουλίου, Slg. 1977, σ. 1729· και της 5ης Απριλίου 1979, 117/78, Orlandi κατά Επιτροπής, Slg. 1979, σ. 1613, ιδίως σ. 1620). Η Bayer προέβαλε συναφώς τέσσερα επιχειρήματα για να αποδείξει ότι η πλάνη της ήταν εν προκειμένω συγγνωστή.

- 23 Πρώτον, η Bayer υποστηρίζει ότι κατά τη διοικητική διαδικασία που προηγήθηκε της εκδόσεως της αποφάσεως, η Επιτροπή είχε απευθύνει, χωρίς εξαίρεση, όλες τις γνωστοποιήσεις προς την Bayer απευθείας στη νομική της υπηρεσία, υπό μορφή συστημένων επιστολών επί αποδείξει παραλαβής. Η προσφεύγουσα, επομένως, μπορούσε να συναγάγει ότι η τελική απόφαση θα αποστέλλοταν επίσης απευθείας στη νομική υπηρεσία. Η Επιτροπή όμως, μεταβάλλοντας την πάγια πρακτική που είχε ακολουθήσει στο παρελθόν, απηύθυνε την απόφαση στην « BAYER AKTIENGESELLSCHAFT », χωρίς να προσδιορίσει την παραλήπτρια υπηρεσία.
- 24 Δεύτερον, η Bayer παρατηρεί ότι είχε πράξει ό,τι ήταν δυνατό για να αποφευχθεί κάθε σφάλμα κατά τη διεκπεραίωση της αλληλογραφίας που παρελάμβανε. Αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι ο εξουσιοδοτημένος υπάλληλός της στην υπηρεσία αλληλογραφίας παρέβη τις εσωτερικές υποδείξεις που υποχρεώνουν τους υπαλλήλους αυτής της υπηρεσίας, αφενός, να ανοίγουν κάθε φάκελο που δεν διευκρινίζει επαρκώς την παραλήπτρια υπηρεσία και, αφετέρου, να θέτουν σφραγίδα με την ημερομηνία αφίξεως του εγγράφου στην υπηρεσία αλληλογραφίας και, τέλος, να διαβιβάζουν το έγγραφο στην αρμόδια υπηρεσία μαζί με τον φάκελο που φέρει τη σφραγίδα με την ημερομηνία αφίξεως.
- 25 Τρίτον, κατά την Bayer, η ύπαρξη στον φάκελο « αποδείξεως παραλαβής », που είχε επισυνάψει η Επιτροπή στο κείμενο της αποφάσεως, δείχνει καταφανώς τον συγγνωστό χαρακτήρα της πλάνης της. Ενόψει των διατάξεων του άρθρου 10 του κανονισμού 99/63, η νομική υπηρεσία μπορούσε βάσιμα να θεωρήσει ότι η απόδειξη αυτή αποτελούσε το μόνο έγγραφο που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για την κοινοποίηση της αποφάσεως και δεν μπορούσε, επομένως, να υποθέσει ότι ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής με άλλη ημερομηνία είχε ήδη συμπληρωθεί και επιστραφεί από την υπηρεσία αλληλογραφίας.

- 26 Τέταρτον, τέλος, η Bayer παρατηρεί ότι το γεγονός ότι ουδέποτε η Επιτροπή, ούτε κατά την παραλαβή της αποδείξεως παραλαβής ούτε κατά τη μεταγενέστερη ανταλλαγή αλληλογραφίας, ιδίως κατά την παραλαβή της επιστολής της 15ης Ιανουαρίου 1990, επέστησε στην προσφεύγουσα την προσοχή επί της πλάνης της, συνηγορεί ανατίρηρητα υπέρ του συγγνωστού χαρακτήρα της πλάνης αυτής. Η Επιτροπή, με τη σιωπή της, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε έναντι της προσφεύγουσας από τις αρχές της ασφάλειας του δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 27 Στο σύνολο αυτό των επιχειρημάτων η Επιτροπή απάντησε κατ' ουσίαν, κατά την προφορική διαδικασία, ότι, ενόψει της σημασίας των διατάξεων που αφορούν τις προθεσμίες ασκήσεως των ενδίκων βοηθημάτων, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι μια πλάνη, συνεπεία σοβαρών πταισμάτων στο πλαίσιο της επιχειρήσεως αναγομένων σε ευθύνη των υπαλλήλων της και μόνο, μπορεί να μεταθέσει την ημερομηνία ενάρξεως της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.
- 28 Κατά το Πρωτοδικείο, πρέπει, καταρχάς, να διευκρινιστεί η έννοια της συγγνωστής πλάνης, η οποία, υπό εξαιρετικές συνθήκες, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1977, 25/68, Schertzer, όπ.π. Η έννοια αυτή, που διαφέρει από εκείνες του τυχαίου συμβάντος και της ανωτέρας βίας, που προβλέπονται ρητά στο άρθρο 42 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (στο εξής: Οργανισμός του Δικαστηρίου), αποτελεί άμεση απόρροια της τηρήσεως των αρχών της ασφαλείας του δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 29 Προκειμένου για τις προθεσμίες ασκήσεως ενδίκων βοηθημάτων που, κατά παγία νομολογία, δεν αποτελούν αντικείμενο διαθέσεως ούτε του Δικαστηρίου ούτε των δικών και είναι δημοσίας τάξεως, η έννοια της συγγνωστής πλάνης πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά και μπορεί να αφορά μόνο τις εξαιρετικές περιστάσεις κατά τις οποίες, ιδίως, το οικείο όργανο ακολούθησε συμπεριφορά δυνάμενη να προκαλέσει, από μόνη της ή σε καθοριστικό βαθμό, επιτρεπτή σύγχυση σε πολίτη καλόπιστο και επιδεικνύοντα όλη την επιμέλεια που απαιτείται από έναν επιχειρηματία με τη συνήθη ενημέρωση. Στην περίπτωση αυτή η Διοίκηση δεν μπορεί να επικαλεστεί την παραβίαση εκ μέρους της των αρχών της ασφαλείας του δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που οδήγησε στην πλάνη του πολίτη.

- 30 Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων πρέπει να εξεταστεί αν οι τέσσερις περιστάσεις που αναφέρονται εν προκειμένω από την προσφεύγουσα μπορούν να καταστήσουν συγγνωστή την πλάνη της ως προς την έναρξη της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.
- 31 Το Πρωτοδικείο κρίνει, πρώτον, ενόψει των υποχρεώσεων που υπέχει κάθε επιχειρηματίας με τη συνήθη ενημέρωση, ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή προέβη στην κοινοποίηση της προσβαλλομένης αποφάσεως στην έδρα της προσφεύγουσας, ενώ είχε απευθύνει στο παρελθόν όλες τις γνωστοποιήσεις της απευθείας στη νομική υπηρεσία της προσφεύγουσας, δεν μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική περίπτωση δυνάμενη να καταστήσει συγγνωστή την πλάνη της προσφεύγουσας.
- 32 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, δεύτερον, ότι το επιχείρημα κατά το οποίο η Bayer έπραξε ό,τι της ήταν δυνατό για να αποτρέψει κάθε πλάνη κατά τη διεκπεραίωση της αλληλογραφίας που της απευθυνόταν, ακόμη και αν ήταν ακριβές, είναι εν προκειμένω αβάσιμο, αφού από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει, και δεν αμφισβητείται, ότι διαπράχθηκαν πράγματι πταίσματα εντός της επιχειρήσεως της Bayer, κατά την παραλαβή της συστημένης επιστολής.
- 33 Το πρώτο πταίσμα, που δεν αμφισβητείται από την Bayer, συνίσταται στην παράβαση εκ μέρους της υπηρεσίας αλληλογραφίας των εσωτερικών υποδείξεων της επιχειρήσεως, που υποχρεώνουν τους υπαλλήλους αυτής της υπηρεσίας να ανοίγουν κάθε φάκελο του οποίου ο εσωτερικός, εντός της επιχειρήσεως, αποδέκτης δεν αναφέρεται σαφώς. Το δεύτερο πταίσμα συνίσταται στην παράλειψη της υπηρεσίας αλληλογραφίας της επιχειρήσεως να θέσει σφραγίδα επί του φακέλου αναφέρονσα την ημερομηνία αφιξής του στην υπηρεσία αλληλογραφίας. Το τρίτο πταίσμα απορρέει από τα δύο προηγούμενα και συνίσταται στη μη άμεση διαβίβαση του ανωτέρω εγγράφου μετά του φακέλου στην αρμόδια υπηρεσία. Τέλος, το τέταρτο πταίσμα συνίσταται στο ότι η νομική υπηρεσία της επιχειρήσεως δεν έλαβε υπόψη την ύπαρξη της σφραγίδας « *NICHTK-RP Patentabteilung* », που είχε τεθεί στην εμπρόσθια πλευρά του φακέλου από την υπηρεσία ευρεσιτεχνιών, καθώς και του προφανούς ίχνους της ταχυδρομικής αποδείξεως παραλαβής επί του φακέλου.
- 34 Το Πρωτοδικείο κρίνει, αφενός, ότι εάν η υπηρεσία αλληλογραφίας δεν είχε διαπράξει τα τρία προαναφερθέντα πταίσματα, η νομική υπηρεσία της Bayer θα είχε οπωσδήποτε λάβει γνώση της νομότυπης κοινοποιήσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, που έγινε από την Επιτροπή στις 28 Δεκεμβρίου 1989· αφετέρου, ενόψει του συνόλου

αυτών των πταισμάτων, η νομική υπηρεσία της Bayer είχε την υποχρέωση, όπως θα έπρεπε να πράξει και κάθε κανονικά επιμελής υπηρεσία, να αναζητήσει συγκεκριμένα και προσεκτικά την ημερομηνία κατά την οποία η επιστολή, που είχε περάσει από την υπηρεσία ευρεσιτεχνιών, είχε αρχικώς παραληφθεί από την υπηρεσία αλληλογραφίας της επιχείρησης. Η Bayer δεν υποστήριξε, ούτε με τις γραπτές παρατηρήσεις της ούτε κατά την προφορική διαδικασία, ότι πραγματοποιήθηκε μια τέτοια έρευνα.

- 35 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Bayer δεν μπορεί να επικαλεστεί ούτε πλημμελή λειτουργία της εσωτερικής της οργάνωσης ούτε παράβαση των δικών της εσωτερικών οδηγιών προσπαθώντας να αποδείξει τον συγγνωστό χαρακτήρα της πλάνης της, αφού είναι βέβαιο ότι οι οδηγίες αυτές δεν τηρήθηκαν και ότι, εν πάση περιπτώσει, οι υπηρεσίες της Επιτροπής δεν συνέβαλαν καθόλου στην πλημμελή λειτουργία των υπηρεσιών της Bayer.
- 36 Ως προς το τρίτο επιχείρημα της Bayer, δηλαδή την ύπαρξη στον φάκελο « αποδεικτικού παραλαβής » που είχε επισυνάψει η Επιτροπή στο κείμενο της απόφασης, δεν αποκλείεται η περίπτωση αυτή να μπορούσε να προκαλέσει στον αποδέκτη του κοινοποιημένου εγγράφου ορισμένους δισταγμούς ως προς τον τρόπο κοινοποίησης που ακολούθησε πράγματι η Επιτροπή, ενόψει του ότι η Επιτροπή, όπως αναγνώρισε ρητά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χρησιμοποιεί γενικά το ίδιο έντυπο τόσο για την κοινοποίηση με παράδοση επί αποδείξει, όσο και, όπως εν προκειμένω, για την απλή διοικητική κατάταξη στους δικούς της φακέλους. Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση, η ύπαρξη εντύπου με τίτλο « Acknowledgement of Receipt/Accusé de réception » δεν θα είχε οδηγήσει σε σύγχυση εκ μέρους της Bayer, αν η προσφεύγουσα είχε επιδείξει τη συνήθη επιμέλεια και αν οι διάφορες υπηρεσίες της δεν είχαν διαπράξει τα προαναφερθέντα πταίσματα.
- 37 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το τρίτο επιχείρημα της Bayer πρέπει να απορριφθεί.
- 38 Τέλος, ως προς το επιχείρημα που στηρίζεται, αφενός, στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν αντέδρασε κατά την παραλαβή του εντύπου με τίτλο « Acknowledgement of Receipt/Accusé de réception », επί του οποίου η Bayer είχε εγγράψει την ημερομηνία της 3ης Ιανουαρίου 1990 ως ημερομηνία κοινοποίησης και, αφετέρου, στο ότι η Επιτροπή δεν είχε επιστήσει στην προσφεύγουσα την προσοχή επί της πλάνης της σχε-

τικά με την ημερομηνία κοινοποίησης, κατά τη μεταγενέστερη της κοινοποίησης αυτής αλληλογραφία, ιδίως μετά την παραλαβή της επιστολής της Bayer της 15ης Ιανουαρίου 1990, που περιείχε την ίδια ασφαλή ένδειξη ως προς την ημερομηνία κοινοποίησης, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί λυσιτελώς το επιχείρημα αυτό εν προκειμένω για να στηρίξει τον συγγνωστό χαρακτήρα της πλάνης της ή για να προσάψει στην Επιτροπή παραβίαση των αρχών της ασφαλείας του δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής που είχε στη διάθεσή της.

- 39 Ως προς το πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας της Bayer σχετικά με τη μη επισημανθείσα από την Επιτροπή διάσταση μεταξύ της ημερομηνίας της 28ης Δεκεμβρίου 1989, ημερομηνίας κοινοποίησης με συστημένη επιστολή επί ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής, και της ημερομηνίας της 3ης Ιανουαρίου 1990, που αναγράφηκε εσφαλμένα από τη νομική υπηρεσία της Bayer επί του εντύπου με τίτλο « Acknowledgement of Receipt/Accusé de réception », το Πρωτοδικείο θεωρεί, πρώτον, ότι η Επιτροπή είχε λάβει την ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής με ημερομηνία 28 Δεκεμβρίου 1989 και με υπογραφή εξουσιοδοτημένου υπαλλήλου της Bayer. Δεύτερον, ενόψει του σκοπού του εντύπου με τίτλο « Acknowledgement of Receipt/Accusé de réception » που συνίσταται, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή, στο να διαθέτει τουλάχιστον μία βέβαιη ημερομηνία γνωστοποίησης, όταν, σε εξαιρετικές περιστάσεις, η ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής δεν της επιστράφη από την ταχυδρομική υπηρεσία, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή, υπό τις παρούσες συνθήκες και στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, μολονότι της είχε επιστραφεί η ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής, δεν ήταν υποχρεωμένη να ελέγξει τη σύμπτωση των ημερομηνιών που αναφέρονται στα δύο προαναφερθέντα έγγραφα, αφού σημασία είχε μόνο η ημερομηνία της νομότυπης κοινοποίησης που αναφερόταν στην ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής. Η Επιτροπή δεν υπείχε υποχρέωση επαληθεύσεως, αφού μάλιστα δεν μπορεί, καταρχήν, να υφίσταται τέτοια διάσταση ημερομηνιών μεταξύ των δύο ανωτέρω εγγράφων, παρά μόνον αν, όπως εν προκειμένω, μια τέτοια διάσταση οφείλεται σε πταίσματα καταλογιζόμενα στην επιχείρηση.
- 40 Ως προς το δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας, που αφορά τη σιωπή της Επιτροπής μετά την παραλαβή της επιστολής της Bayer της 15ης Ιανουαρίου 1990, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, όταν, όπως εν προκειμένω, η αμφισβήτηση δεν αφορά ακριβώς, στην αλληλογραφία, τον χρόνο ενάρξεως της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, δεν μπορεί να απαιτηθεί ευλόγως από τις υπηρεσίες της Επιτροπής να διορθώσουν με δική τους πρωτοβουλία το σύνολο των ασφαμένων ημερομηνιών που αναγράφονται απλώς παρεμπιπτόντως στα έγγραφα που τους απευθύνουν οι διάφοροι επιχειρηματίες.

- 41 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι τα τέσσερα επιχειρήματα που προέβαλε η Bayer προς στήριξη του δευτέρου ισχυρισμού της πρέπει να απορριφθούν και ότι, επομένως, ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς το τυχαίο συμβάν ή την ανωτέρα βία

- 42 Τέλος, η Bayer θεωρεί ότι μπορεί να επικαλεστεί την ύπαρξη τυχαίου συμβάντος ή ανωτέρας βίας κατά την έννοια του άρθρου 42, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Έχοντας εκπληρώσει από κάθε άποψη τις υποχρεώσεις οργανώσεως και ελέγχου που υπέχει, δεν μπορεί να της καταλογιστεί πταίσμα και, επομένως, ενόψει του συνόλου της συμπεριφοράς της Επιτροπής, να της προσαφθεί αδιαφορία για τις τασσόμενες προθεσμίες.
- 43 Η Επιτροπή απάντησε ότι οι παρούσες περιστάσεις δεν πρέπει να οδηγήσουν το Πρωτοδικείο στο συμπέρασμα ότι οι εξαιρετικές διατάξεις για το τυχαίο συμβάν και την ανωτέρα βία πρέπει να έχουν εφαρμογή. Τα πταίσματα εντός της επιχειρήσεως Bayer ανάγονται στην ευθύνη των υπαλλήλων της και μόνο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υπέχει καμία ευθύνη για τα διαδοχικώς διαπραχθέντα πταίσματα.
- 44 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί συναφώς ότι, ως προς το ζήτημα αν η προσφεύγουσα απέδειξε την ύπαρξη περιστάσεων τυχαίου συμβάντος ή ανωτέρας βίας, πρέπει να πρόκειται, κατά παγία νομολογία του Δικαστηρίου, για ασυνήθεις δυσχέρειες, ανεξάρτητες από τη βούληση του προσφεύγοντος, που παρίστανται αναπόφευκτες, έστω και αν καταβληθεί κάθε δυνατή επιμέλεια (αποφάσεις της 9ης Φεβρουαρίου 1984, 284/82, Busseni κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 557· και της 30ής Μαΐου 1984, 224/83, Frieria Vittoria κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. 2349).
- 45 Η Bayer επικαλέστηκε, προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού, τα ίδια επιχειρήματα με εκείνα που προέβαλε προς στήριξη του ισχυρισμού σχετικά με την ύπαρξη, εν προκειμένω, συγγνωστής πλάνης εκ μέρους της. Ενόψει των προαναφερθέντων σχετικά με την ύπαρξη της φερομένης συγγνωστής πλάνης, είναι σαφές, και μάλιστα κατά μείζονα λόγο, ότι οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις δεν πληρούνται, εν προκειμένω, ως προς την ύπαρξη περιστάσεων που συνιστούν τυχαίο συμβάν ή ανωτέρα βία, κατά την έννοια του άρθρου 42 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που θα μπορούσε να δικαιολογήσει υπέρβαση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.

- 46 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι οι τρεις ισχυρισμοί που πρόβγαλε η Bayer προς αντίκρουση της ενστάσεως πρέπει να απορριφθούν και ότι, επομένως, η προσφυγή, που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 9 Μαρτίου 1990, πρωτοκολλήθηκε ύστερα από την πάροδο της προθεσμίας των δύο μηνών και έξι ημερών που διέθετε, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα και πρέπει, επομένως, να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Επειδή η Bayer ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.
- 2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Saggio

Γεραρής

Briët

Vesterdorf

Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Μαΐου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio